УДК 343.9
DOI https://doi.org/10.32782/klj/2026.3.33

Савчук Д. Г.,
кандидат економічних наук, доцент,
працівник Державного бюро розслідувань
ORCID: 0000-0003-1860-848X

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Анотація. Статтю присвячено розкриттю змісту проблем правового регулювання джерел фінансування оперативних підрозділів правоохоронних органів, уповноважених на здійснення оперативно-розшукової діяльності та виконання доручень слідчого, прокурора на проведення слідчих (розшукових) дій (зокрема, негласних) у кримінальному провадженні, а також визначенню шляхів вирішення цих проблем. У ході дослідження проведено системний аналіз положень Бюджетного та Кримінального процесуального кодексів, Законів України «Оперативно-розшукову діяльність», «Про Державне бюро розслідувань», «Про Національну поліцію», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про Державну прикордонну службу України», «Про Службу безпеки України», «Про Бюро економічної безпеки України», підзаконних нормативно-правових актів. Відповідні положення зазначених нормативно-правових актів було проаналізовано у площині практичної діяльності оперативних підрозділів різних правоохоронних органів. Виявлено, що норми, які стосуються джерел фінансування зазначених органів та діяльності їх оперативних підрозділів не узгоджуються між собою та не сприяють формуванню єдності правової практики. Запропоновано запровадити до усіх законів, що встановлюють засади діяльності правоохоронних органів єдине формулювання щодо джерел їх фінансування, а саме його здійснення з «Державного бюджету України та з будь-яких інших джерел, не заборонених законом». Обґрунтовано необхідність стандартизації підходів до назви та правового регулювання функціонування фондів проведення оперативно-розшукової діяльності та негласних слідчих (розшукових) дій у кожному з правоохоронних органів України. Запропоновано реалізувати це шляхом запровадження норми згідно з якою у кошторисах всіх правоохоронних органів, до складу яких входять оперативні підрозділи, передбачається створення «фонду забезпечення оперативно-розшукової діяльності та негласних слідчих (розшукових) дій». Зазначену норму мають містити не лише закони про відповідні органи, а й Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність», у якому також потрібно визначити основні засади фінансування оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій. Одночасно доцільно розробити типовий Порядок, який би визначав механізм формування дохідної частини вказаних фондів та особливості використання оперативними підрозділами бюджетних коштів, передбачених у державному бюджеті за бюджетними програмами правоохоронних органів.

Ключові слова: *оперативно-розшукова діяльність, негласні слідчі (розшукові) дії, ресурсне забезпечення, фінансування, оперативні підрозділи, правове регулювання, протидія злочинності, кримінальне провадження.*

Savchuk D. G. Regulatory and legal regulation of sources of financing of operational units of law enforcement agencies

Abstract. The article is devoted to revealing the content of the problems of legal regulation of sources of financing of operational units of law enforcement agencies authorized to carry out operational and investigative activities and to execute the instructions of the investigator, prosecutor to conduct investigative (investigative) actions (in particular, covert) in criminal proceedings, as well as determining ways to solve these problems. In the course of the study, a systematic analysis of the provisions of the Budget and Criminal Procedure Codes, the Laws of Ukraine «Operational and investigative activities», «On the State Bureau of Investigation», «On the National Police», «On the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine», «On the State Border Service of Ukraine», «On the Security Service of Ukraine», «On the Bureau of Economic Security of Ukraine», and subordinate

© Савчук Д. Г., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

regulatory and legal acts was conducted. The relevant provisions of the above-mentioned regulatory legal acts were analyzed in the context of the practical activities of operational units of various law enforcement agencies. It was found that the norms relating to the sources of financing of the above-mentioned bodies and the activities of their operational units are not consistent with each other and do not contribute to the formation of unity of legal practice. It is proposed to introduce into all laws establishing the principles of the activities of law enforcement agencies a single wording regarding the sources of their financing, namely its implementation from the «State Budget of Ukraine and from any other sources not prohibited by law». The need to standardize approaches to the name and legal regulation of the functioning of funds for operational and investigative activities and covert investigative (search) actions in each of the law enforcement agencies of Ukraine is substantiated. It is proposed to implement this by introducing a norm according to which the budgets of all law enforcement agencies, which include operational units, provide for the creation of a «fund for ensuring operational and investigative activities and covert investigative (search) actions». The specified norm should be contained not only in the laws on the relevant bodies, but also in the Law of Ukraine «On Operational and Investigative Activities», which should also define the basic principles of financing operational and investigative measures and covert investigative (search) actions. At the same time, it is advisable to develop a standard Procedure that would determine the mechanism for forming the revenue part of the specified funds and the features of the use by operational units of budget funds provided for in the state budget under the budget programs of law enforcement agencies.

Key words: *operational and investigative activities, covert investigative (search) actions, resource provision, financing, operational units, legal regulation, combating crime, criminal proceedings.*

Постановка проблеми. У ст. 41 Кримінального процесуального кодексу (КПК) України визначено перелік оперативних підрозділів правоохоронних органів на які покладено обов'язок проведення слідчих (розшукових) дій та негласних (слідчих) розшукових дій у кримінальному провадженні за дорученням слідчого, прокурора. Одночасно усі ці підрозділи, згідно із Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність», зобов'язані: вживати необхідних оперативно-розшукових заходів щодо профілактики, своєчасного виявлення і припинення кримінальних правопорушень, викриття причин і умов, які сприяють їх вчиненню (п. 1 ч. 1 ст. 7); виконувати письмові доручення слідчого, вказівки прокурора та ухвали слідчого судді суду і запити повноважних державних органів, установ та організацій про проведення оперативно-розшукових заходів (п. 2 ч. 1 ст. 7); брати участь у здійсненні заходів щодо фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання, а також у проведенні спеціальної перевірки щодо допуску до особливих робіт (п. 7 ч. 1 ст. 7) та багато іншого. Окрім функцій у межах кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності оперативні підрозділи правоохоронних органів спеціальним законом залучено до забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві та їх близьких родичів. Крім того, на оперативні підрозділи покладено й інші обов'язки передбачені законами України про ті правоохоронні органи, до складу яких вони входять.

Широкий спектр функцій оперативних підрозділів правоохоронних органів та переважно негласний характер роботи зумовлюють необхідність забезпечення їх усіма необхідними ресурсами, зокрема, належним фінансуванням, що здійснюється з дотриманням вимог Закону України «Про державну таємницю». Правове регулювання такого фінансування має гарантувати цільове використання бюджетних коштів та розумний баланс між можливістю якісного фінансового контролю із забезпеченням глибокої конспірації негласної діяльності оперативних підрозділів. Це завдання на сьогодні залишається невирішеним, а юридична регламентація фінансування оперативних підрозділів має численні прогалини та колізії. Окреслене зумовлює необхідність проведення наукових досліджень, що дадуть змогу виправити становище.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми фінансування конкретних правоохоронних органів України та їх системи у цілому періодично потрапляли до кола уваги вітчизняних науковців, що можна простежити за матеріалами відкритих публікацій з 2009 року, коли А. М. Кислий та М. М. Перепелиця зробили спробу визначити організаційно-правові засади здійснення відомчого контролю за фінансовим забезпеченням оперативно-розшукової діяльності [1]. Пізніше А. І. Суббот дослідив фінансове та матеріально-технічне забезпечення

правоохоронних органів як складову їх безпечної діяльності [2] (2009 р.). З 2017 по 2020 рік низку досліджень присвячених різним аспектам адміністративно-правового регулювання фінансування і матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України провів А. Г. Гончар [3; 4].

У один період з А. Г. Гончаром проводилися дослідження питань матеріально-фінансового забезпечення публічної безпеки в Україні (О.О. Панова, 2018 р.) [5] та організаційно-правових аспектів фінансового забезпечення діяльності прокуратури (С. В. Банах, 2020 р.) [6].

У 2021 році К. В. Малишев визначив особливості фінансування правоохоронної системи як однієї з системних проблем державної політики [7] В. В. Євдокимов охарактеризував тогочасний стан фінансового забезпечення правоохоронної діяльності [8], а С. І. Халимон, В. Л. Зьолка та В. В. Кухар дослідили окремі проблеми правової, регламентації фінансового забезпечення оперативних підрозділів Держприкордонслужби України [9].

У 2023 році різні аспекти фінансового забезпечення правоохоронної та суміжних з нею видів діяльності досліджували Н. М. Вапнярчук, яка присвятила окрему працю грошовому забезпеченню працівників Національної поліції України [10]; Р. І. Богданов, який опублікував статтю з проблем матеріально-фінансового забезпечення діяльності територіальних управлінь Державного бюро розслідувань [11]; А. Ю. Лебеденко, яка подала характеристику бюджетного фінансування як основи фінансового забезпечення судово-експертної діяльності [12].

Цього ж року І. В. Шпак розкрив сутність та визначив особливості правового регулювання видатків бюджету на сектор Національної безпеки і оборони в умовах воєнного стану [13]. Його дослідження продовжили С. Петруха, Н. Петруха та Б. Гуденко, які вже у 2025 році окреслили сучасні тенденції, структуру та виклики Фінансування сил безпеки і оборони України [14].

Водночас проблеми фінансування правоохоронної діяльності і роботи правоохоронних органів, здебільшого, досліджувалися у загальному та не розглядалися у площині діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів, зокрема, негласної.

Мета статті – розкрити зміст проблем, що пов'язані з нормативно-правовим регулюванням джерел фінансування діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів та віднайти шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. На державному рівні фінансування оперативних підрозділів (суб'єктів ОРД) не урегульовано правом. Фінансові ресурси, згідно затверджених кошторисів, виділяються правоохоронним органам, компетенцію яких, серед іншого, становлять виявлення, припинення та розслідування кримінальних правопорушень.

Правову основу фінансування цих органів становить Бюджетний кодекс України, Закон України «Про державний бюджет України» на відповідний рік, Постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства Фінансів України та інші нормативно-правові акти, прийняті на виконання Бюджетного кодексу України а також закони України про відповідні органи («Про Державне бюро розслідувань», «Про Національну поліцію», «Про Службу безпеки України», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про Бюро економічної безпеки України» тощо). Зазначеним нормативно-правовим актам бракує узгодженості, як між собою, так і з Кримінальним процесуальним кодексом України та Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність», зокрема, в частині фінансового забезпечення.

Частиною 1 ст. 105 Закону України «Про Національну поліцію», визначено, що фінансування і матеріально-технічне забезпечення поліції здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України, а також інших джерел, не заборонених законом.

Так само, згідно ч. 1 ст. 27 Закону України «Про Державну прикордонну службу України», фінансування діяльності цієї служби здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України. Але у даному випадку законодавець обмежує додаткові джерела фінансування лише тими, які передбачені законодавством.

Детальнішу норму містить ч. 1 ст. 18 Закону України «Про Службу безпеки України», де зазначено, що фінансування, матеріально-технічне та соціально-побутове забезпечення Служби безпеки України здійснюється Кабінетом Міністрів України у порядку, визначеному

Верховною Радою України, за рахунок коштів державного бюджету України. Зауважимо, що у даному випадку, законодавець взагалі не вказує на будь-які інші джерела фінансування.

А от положення ч. 1 ст. 17 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» прямо забороняє фінансування з таких джерел за конкретними винятками: «Фінансове та матеріально-технічне забезпечення Державного бюро розслідувань здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України. Фінансування Державного бюро розслідувань за рахунок будь-яких інших джерел забороняється, крім випадків, передбачених міжнародними договорами України або проектами міжнародної технічної допомоги, зареєстрованими в установленому порядку» Аналогічну норму містить ч. 1 ст. 24 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» (але ця норма не містить зауваження про те, що проекти міжнародної технічної допомоги мають бути зареєстрованими в установленому порядку).

Частина перша ст. 32 Закону України «Про Бюро економічної безпеки України», передбачає, що фінансове та матеріально-технічне забезпечення Бюро економічної безпеки України здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, коштів, передбачених проектами міжнародної технічної допомоги.

Отже законодавець, визначаючи засади фінансування, для кожного з правоохоронних органів використовує відмінні формулювання. При цьому видатки на фінансування конкретних підрозділів та окремих видів діяльності, зокрема негласної (у тому числі проведення ОРД та НСРД) залишено без деталізації. Не встановлюється законодавцем і правовий механізм фінансування (виняток становить Служба безпеки України, щодо якої окреслено основні елементи цього механізму).

З аналізу наведених законодавчих положень, найбільш широким є правове поле регулювання фінансування та матеріально-технічного забезпечення органів та підрозділів Національної поліції України. Для цього окрім коштів Державного бюджету застосовуються інші, не обмежені законом джерела. Так, постанова Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 року № 1098 «Деякі питання надання підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби платних послуг» [15] визначає перелік оплатних адміністративних послуг, які можуть надавати органи поліції. До них належать: видача дозволів на придбання і перевезення вогнепальної зброї, боєприпасів, інших предметів, на які поширюється дозвільна система; видача дозволу на зберігання і носіння (реєстрація, перереєстрація) нагородної зброї, мисливської, холодної, пневматичної зброї, інших предметів, на які поширюється дозвільна система; видача посвідчення водія на право керування транспортними засобами; видача свідоцтва про допуск транспортних засобів до перевезення небезпечних вантажів тощо [5, с. 73].

Крім надходжень із Державного бюджету та коштів, отриманих від надання оплатних адміністративних послуг, законодавство України допускає часткове фінансування Національної поліції України за рахунок коштів місцевих бюджетів. Так, Закон України «Про Національну поліцію» передбачає, що виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад надають безоплатно органам і підрозділам поліції службові приміщення, обладнані меблями й засобами зв'язку, транспорт та інші матеріально-технічні засоби. Також регламентовано, що комунальні й приватні підприємства можуть виділяти органам і підрозділам поліції кошти, транспорт, інші матеріально-технічні засоби, необхідні для виконання повноважень поліції. Міністерство внутрішніх справ отримує гранти для здійснення реформ і становлення Національної поліції України. Тому залучати фінанси слід не лише з бюджетних джерел [4, с. 73].

Інші правоохоронні органи (ДБР, НАБУ, БЕБ, СБУ) зважаючи на їхні завдання та функції, визначені спеціальними законами, не можуть отримувати такі надходження як: плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю; надходження бюджетних установ від додаткової (господарської) діяльності.

Однак в процесі здійснення ОРД та НСРД всі вказані органи можуть отримати: надходження від реалізації в установленому порядку майна (крім нерухомого майна); надходження, від підприємств, організацій, фізичних осіб та від інших бюджетних установ для виконання

цільових заходів, у тому числі заходів з відчуження для суспільних потреб земельних ділянок та розміщених на них інших об'єктів нерухомого майна, що перебувають у приватній власності фізичних або юридичних осіб.

Так, ч. 1 ст. 273 КПК України передбачає, що за рішенням керівника органу досудового розслідування, прокурора під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій можуть бути використані заздалегідь ідентифіковані (помічені) або несправжні (імітаційні) засоби. З цією метою допускається виготовлення та використання спеціально виготовлених речей і документів, створення та використання спеціально утворених підприємств, установ, організацій. Пункт 17 ч. 1 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» надає оперативним підрозділам право створювати та використовувати заздалегідь ідентифіковані (помічені) або несправжні (імітаційні) засоби згідно з положеннями статті 273 Кримінального процесуального кодексу України.

У теорії та практиці оперативно-розшукової та контррозвідувальної діяльності використання окресленого права, серед іншого, пов'язують зі створенням та функціонуванням легендованих підприємств. Такі підприємства розглядаються вченими переважно як засіб отримання оперативно-розшукової інформації та викриття кримінально караних діянь. Водночас термін «легендоване підприємство» може вживатися не лише для означення суб'єктів господарювання, створених з метою отримання оперативно-розшукової інформації та документування кримінально караних діянь, а й для інших цілей, зокрема для визначення сутності дезінформації, необхідної для збереження у таємниці даних про дійсне призначення приміщень, транспортних засобів та особового складу спеціалізованих оперативних підрозділів [16].

Одночасно зауважимо, що ст. 273 КПК України дозволяє створення спеціально утворених підприємств, установ, організацій, відповідно до положень лише для проведення НСРД. Адже, згідно з частиною першою цієї норми «використання заздалегідь ідентифікованих або несправжніх (імітаційних) засобів з іншою метою забороняється». З огляду на це створення легендованих підприємств з метою забезпечення зашифрування місць розташування спеціально уповноваженого підрозділу є незаконним. Окреслена ситуація вимагає виправлення шляхом внесення відповідних змін до законодавства.

Проте, незалежно від мети використання, підприємства, що спеціально утворені оперативними підрозділами, можуть отримувати прибутки.

Так, ст. 1 Закону України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 9 січня 2025 року № 4196-IX передбачає, що підприємство – це юридична особа, яка на день введення в дію цього Закону зареєстрована в організаційно-правовій формі державного підприємства (державного комерційного підприємства, державного некомерційного підприємства, казенного підприємства), комунального підприємства (комунального комерційного підприємства, комунального некомерційного підприємства), спільного комунального підприємства, приватного підприємства, дочірнього підприємства, іноземного підприємства, підприємства об'єднання громадян (релігійної організації, профспілки), підприємства споживчої кооперації. Стаття 2 цього закону установлює, що під господарською діяльністю слід розуміти діяльність у сфері суспільного виробництва, спрямована на виробництво та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність. Господарська діяльність, що здійснюється з метою одержання прибутку, є підприємництвом. Під некомерційною господарською діяльністю розуміється господарська діяльність, що здійснюється без мети одержання прибутку.

Аналіз наведених положень свідчить, що підприємства поділяються на комерційні та некомерційні. Діяльність комерційних підприємств спрямована на одержання прибутку та є підприємництвом (різновидом господарської діяльності, яка здійснюється з метою одержання прибутку).

Відповідно, корисним побічним ефектом функціонування таких підприємств є отримання прибутку. Але жодних нормативно-правових приписів з приводу провадження з коштами отриманими як прибуток від функціонування легенедованх підприємств не існує.

Не зрозуміло до яких фондів і на які рахунки мають находити ці кошти. Видається логічним те, що такі кошти у подальшому повинні використовуватися саме для фінансування діяльності оперативних підрозділів правоохоронних органів.

Цілком логічним доповненням бюджетного фінансування оперативних підрозділів правоохоронних органів видається не лише отримання прибутку від діяльності спеціально утворених комерційних підприємств, а й інші джерела, як приклад, матеріально-фінансова допомога іноземних партнерів, кошти, добровільно надані фізичними та юридичними особами для проведення ОРД чи НСРД.

Щодо останнього джерела, то його фактично було легалізовано постановою Верховного суду від 31.08.2023 у справі № 748/1997/21 де зазначено, що норми чинного кримінального процесуального закону не містять заборон щодо використання особистих коштів під час НСРД у формі спеціального слідчого експерименту. При цьому походження коштів, використаних у межах такого контролю, взагалі не має значення в контексті обставин, які підлягають доказуванню, якщо факт їх надання підтверджено належно, зокрема протоколом, у якому зафіксовано їх попередню ідентифікацію та подальше виявлення у володінні підозрюваного [17].

Подальший розвиток цієї правової позиції міститься у Постанові Верховного Суду від 11 березня 2026 р. у справі № 742/502/24. В числі іншого, суд зауважив, що у матеріалах кримінального провадження має міститися інформація про походження грошових коштів, які використовувалися під час контролю за вчиненням кримінального правопорушення. Ці кошти можуть бути як отримані зі спеціальних фондів органів правопорядку, так і надані особисто заявниками. Використання особистих коштів під час проведення НСРД у виді контролю за вчиненням кримінального правопорушення автоматично не обумовлює недопустимості фактичних даних щодо видачі грошових коштів чи результатів НСРД [18].

Окремо слід вказати на непослідовність законодавця щодо встановлення необхідності створення фондів для фінансування негласної роботи лише окремих правоохоронних органів. Так згідно із ч. 4 ст. 17 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» у кошторисі Державного бюро розслідувань передбачено створення фонду для проведення оперативно-розшукових (негласних слідчих) дій. У кошторисі Національного антикорупційного бюро України створення фонду оперативно-розшукових (негласних слідчих) дій передбачено ч. 3 ст. 24 відповідного Закону України.

Проте ці норми не набули свого розвитку ні в названих, ні в інших законах і підзаконних нормативно-правових актах України. Не визначені питання й правових основ формування та використання коштів означених фондів, режим їхнього функціонування.

Інші формулювання вжито у Законі України «Про Бюро економічної безпеки України». Згідно з ч. 2 ст. 32 цього Закону «у кошторисі Бюро економічної безпеки України передбачається створення фонду витрат для здійснення оперативно-технічних та оперативно-розшукових заходів, слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій». Такий підхід більш продуктивний, оскільки на відповідних термінах ґрунтується законодавець, урегульовуючи питання проведення ОРД та НСРД. Водночас усі питання функціонування зазначеного фонду (крім вказівки про його створення) лишилися поза увагою нормотворців.

Але одночасно слід наголосити на непослідовності законодавця щодо необхідності створення фондів для фінансування негласної роботи лише окремих органів (Державного бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки України, Національного антикорупційного бюро України), тоді як більшу частину оперативно-розшукових заходів і негласних слідчих (розшукових) дій проводять інші (Національна поліція України, Служба безпеки України) [19].

При цьому ані законодавцем, ані розробниками підзаконних нормативно-правових актів не зазначається на яких засадах має відбуватися формування цих фондів, у якому порядку мають використовуватися їх кошти, як повинно відбуватися звітування про їх використання, а також який механізм поводження з активами, які закуповувались за грошові кошти зазначених фондів.

Разом з тим існують інші розбіжності правового регулювання фінансування державних органів до складу яких входять суб'єкти ОРД і органи досудового розслідування:

одною з гарантій незалежності ДБР названо «особливий порядок фінансування» (п.1 ч.1 ст. 4 Закону України «Про Державне бюро розслідувань»);

незалежність НАБУ у його діяльності, серед іншого, гарантується «установленим законом порядком фінансування та матеріально-технічного забезпечення» (п.3. ч.1 ст. 4 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України»).

Закони про інші правоохоронні органи подібних гарантій не містять, що свідчить або про їх меншу важливість у порівнянні з НАБУ та ДБР або про непослідовність законодавця. Схиляємося саме до останнього варіанту, оскільки така непослідовність простежується й у наведених положеннях зазначених нормативно-правових актів. Так, законодавець не розкриває у чому саме полягає особливість порядку фінансування ДБР та вказує якими саме законодавчими положеннями встановлено порядок фінансування НАБУ.

Стаття 24 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України», яка присвячена фінансуванню НАБУ, лише встановлює джерела такого фінансування, передбачає створення фонду оперативно-розшукових (негласних слідчих) дій, а також надає розмиті гарантії: «Гарантується повне і своєчасне фінансування Національного бюро в обсязі, достатньому для його належної діяльності». Те саме можна сказати і про ст. 17 Закону України «Про Державне бюро розслідувань».

Натомість кожен правоохоронний орган на своєму рівні видає власні приписи щодо фінансування діяльності оперативних підрозділів, зокрема, негласної. Ці приписи не лише не узгоджені між собою, а й час то мають внутрішні суперечності. Вони не можуть виступати засобом виправлення помилок законодавця. Проте вони можуть слугувати засобом уточнення (розширеного тлумачення) закону, зокрема, в частині встановлення переліку можливих джерел фінансування діяльності оперативних підрозділів.

Перспективною видається ідея вітчизняних дослідників (С. І. Халимон, В. Л. Зьолка та В. В. Кухар), які обґрунтували пропозиції щодо удосконалення правової регламентації фінансового забезпечення оперативних підрозділів шляхом доповнення Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» окремою нормою [9]. Але вважаємо, що до зазначеного закону доцільно запровадити не просто поодиноку норму, а розділ, яким би встановлювались основні засади фінансування здійснення оперативними підрозділами ОРД та виконання доручень слідчого, прокурора на проведення НСРД.

Висновки. Нормативно-правове регулювання джерел фінансування оперативних підрозділів правоохоронних органів вимагає вдосконалення шляхом усунення неузгодженості, прогалин та помилок у законах України, що встановлюють засади функціонування цих органів. Зокрема, існує необхідність запровадження єдиного формулювання щодо таких джерел за зразком Закону України «Про Національну поліцію» (здійснення фінансування за рахунок коштів Державного бюджету України, а також інших джерел, не заборонених законом). При цьому на законодавчому рівні потрібно встановити, що у кошторисах всіх правоохоронних органів передбачається створення «фонду забезпечення оперативно-розшукової діяльності та негласних слідчих (розшукових) дій». Зазначену норму мають містити не лише закони про відповідні органи, а й Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність», у якому потрібно визначити основні засади фінансування проведення оперативними підрозділами ОРД та НСРД. Одночасно доцільно розробити типовий Порядок, який би визначав механізм формування дохідної частини вказаних фондів та особливості використання оперативними підрозділами бюджетних коштів, передбачених у державному бюджеті за бюджетними програмами правоохоронних органів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кислий А. М. Перепелиця М. М. Організаційно-правові засади здійснення відомчого контролю за фінансовим забезпеченням оперативно-розшукової діяльності. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика).* 2009. № 21. С. 218–224

2. Суббот А. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення правоохоронних органів як складові їх безпечної діяльності. *Віче*. 2012. № 24. С. 16–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/viche_2012_24_8

3. Гончар А. Г. Місце та роль фінансування і матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України в системі функцій державного управління. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. № 3. С. 82 –85. URL: https://www.nvppp.in.ua/vip/2017/3/15.pdf

4. Гончар А. Г. Принципи та стадії фінансування і матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ.* 2018. № 1 (106). С. 265–276. URL: https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/93b79526-3211-4abc-a8cd-45430453ac4b/content

5. Панова О. О. Матеріально-фінансове забезпечення публічної безпеки в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2018. Т. 29 (68). № 1. С. 81–85

6. Банах С. Організаційно-правові аспекти фінансового забезпечення діяльності прокуратури. *Актуальні проблеми правознавства*. 4 (24)/2020. С. 135–140. DOI: 10.35774/app2020.04.135

7. Малишев К. В. Особливості фінансування правоохоронної системи як однієї з системних проблем державної політики в досліджуваній сфері. *Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування*. 2021. № 3 (73). С. 85–97. DOI: https://doi.org/10.32840/1813-3401.2021.3.13

8. Євдокимов В. В. Сучасний стан фінансового забезпечення правоохоронної діяльності. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 1. DOI: 10.32702/2307-2156-2021.1.8

9. Халимон С. І., Зьолка В. Л., Кухар В. В. Загальні засади фінансового забезпечення оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів Держприкордонслужби України. *Наука і правоохорона*. 2021. № 1. С. 155–164. DOI: https: //doi.org/10.36486/np.2021.1(51)

10. Вапнярчук Н.М. Грошове забезпечення працівників Національної поліції України як важлива юридична гарантія їх діяльності. *Аналітично-порівняльне правознавство.* 2023. № 1. С. 235–240. DOI: https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.01.36

11. Богданов Р. І. Поняття та значення матеріально-фінансового забезпечення діяльності територіальних управлінь Державного бюро розслідувань. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2023. № 1 (28). С. 347–354. DOI: https://doi.org/10.32631/vca.2023.1.32

12. Лебеденко А. Ю. Бюджетне фінансування як основа фінансового забезпечення судово-експертної діяльності. *Галицький економічний вісник*. 2023. Том 85. № 6. С. 122–131. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu

13. Шпак І. В. Сутність та особливості правового регулювання видатків бюджету на сектор Національної безпеки і оборони в умовах воєнного стану. *«Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. № 7. С. 555-560. DOI: https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.06.97

14. Петруха С., Петруха Н., Гуденко Б. Фінансування сил безпеки і оборони України: тенденції, структура, виклики. *Економічний аналіз.* 2025. Том 35. № 3. С. 68-82. DOI: https://doi.org/10.35774/econa2025.03.068

15. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 року № 1098 «Деякі питання надання підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби платних послуг». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1098-2011-%D0%BF#Text

16. Грібов М. Л., Сухачов О. О. Конспірація як система заходів забезпечення негласності кримінально процесуальної та оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів правоохоронних. *Вісник Кримінального судочинства*. 2019. № 4 С. 33–44. DOI: 10.17721/2413-5372.2019.4/33-44

17. Постанова Верховного Суду від 31 серп. 2023 р. у справі № 748/1997/21. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/113236402

18. Постанова Верховного Суду від 31 серп. 2023 р. у справі № 748/1997/21. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/113236402

19. Савчук Д. Г. Поняття, зміст і види ресурсного забезпечення оперативно-розшукової діяльності та негласних слідчих (розшукових) дій як єдиної системи. *Криміналістичний вісник*. 2025. № 2 (44). С. 111–123. DOI: 10.37025/1992-4437/2025-44-2-111

Дата першого надходження статті до видання: 30.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.08.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 16.11.2026